**Ed. Jansons**

# Patriotisma kopšana skolā

1938

Autora izdevniecība Tilžā

[Titullapas otrā pusē:] A. Liepiņa grāmatu spiestuve Rīgā, Mārstaļu ielā 8, t. 34595

## Piezīmes par transkripciju

Pārrakstīts no brošūras fotogrāfijām (2026. gada 16. novembris): titullapa, tās otra puse, pilns pamatteksts (3.–28. lpp.) un pēdējā lapa ar autora agrāko darbu sarakstu. Šis saraksts fotogrāfijā apraujas teikuma vidū.

Saglabāta oriģināla pareizrakstība un interpunkcija (piemēram, „ģeografija", „gadijumā", „zinamos", „mācamā", „posteni", „nevien", „audzeknim", „krašņumā", „māģiska", „nacionalu", „paidagoģijā").

Rindu beigu pārnesumi apvienoti. Lappušu robežas atzīmētas kvadrātiekavās; ja vārds dalīts pāri lappušu robežai, atzīme likta pēc vārda (vai pēc teikuma beigu zīmes).

Acīmredzami iespieduma defekti (izbalējuši burti) atjaunoti pēc konteksta. [?] — lasījums nav drošs (7. lpp.: vārds bojāts, lasāms aptuveni kā „iraidībā"; pēc konteksta — „īstenībā"). [sic] — tā oriģinālā (t. sk. 22. lpp. beigās teikums noslēdzas ar komatu, bet 23. lpp. sākas jauna rindkopa).

## Teksts

**[3. lpp.]** Latviešu tauta cīņās un grūtībās ir atguvusi brīvību un neatkarību. Daudzi tautas dēli spēka briedumā un jaunības aizrautībā uz tēvzemes ziedokļa atdevuši savas dzīvības, lai latvju tautas paaudžu paaudžu lolotās ilgas pēc brīvības un pašnoteikšanās reiz pārvērstos īstenībā. Ko gadsimtos mūsu senčiem neizdevās panākt, to beidzamā gadsimta sākumā pāris gados panāca drošsirdīgi vīri — jauni un veci, kam sirdis viskarstāk pukstēja tēvzemei un brīvībai.

Kas tas par milzu ieguvumu! Sava valsts — latvju valsts, kur netraucēti var plaukt un veidoties viss latviskais. Dzīvojot pārāk tuvu lielajiem notikumiem — patstāvīgas valsts nodibināšanai un izcīnīšanai un atsvabināšanai no visiem pinekļiem, kas kavēja lielo **[4. lpp.]** tautas gājienu uz pilnības kalngaliem, mēs nespējam aptvert un pietiekoši augsti novērtēt svarīgo ieguvumu vērtību un nozīmi. Pelēkās ikdienas vienmuļais ritms pārāk savaldzinājis sirdis, kavējot pacelties pāri sīkajām rūpēm un tieksmēm pēc personīgiem labumiem, lai tautības ideālu gaismā skatītu un vērtētu nesenās pagātnes un arī tagadnes vēsturiskos notikumus. Par daudz maz vēl tiek atzīti un godināti mūsu tautas brīvestības devēji un izkarotāji, kam par visu dārgāks bija tēvzemes un tautas labums un gods.

Tiesa gan, ka Latvijas galvas pilsētā un citās vietās ir uzcelti pieminekļi varoņu piemiņai un viņu slavas cildināšanai un atgādināšanai. Bet ar pieminekļu uzstādīšanu vien nepietiek. Vajadzīgs vēl kas cits. Pieminekļus varētu uzstādīt gar visiem lielceļiem un uz katra ielas stūra ikvienā pilsētā, bet tie būtu un paliktu tikai auksti un [5. lpp.] mēmi akmens veidoli, ja garāmgājēji viņos nesaskatītu tos, kas pat dzīvību nežēloja, lai visiem, kas zem latviešu debesīm dzīvo, uzlēktu spoža brīvības saule. Tiklīdz piemineklī ierauga varoņslavu vaiņagotos, sastingušais akmens kļūst dzīvs un runā gaišu valodu pieminekļa apbrīnotāja sirdī. Sirds godbijībā iedrebas un galva pateicībā noslīkst nevis akmens tēla priekšā, bet visu to tūkstošu priekšā, kas tautu un tēvzemi mīlēja līdz nāvei.

Tautas labuma meklētāju un sevis ziedotāju cienīšana un godināšana ir visai nepieciešama patriotisko jūtu izkopšanā, tādēļ nav nekāds brīnums, ka mūsu tautas Lielais Audzinātājs vēlas, lai ejot garām Brīvības piemineklim sveicienam tiktu nocelta cepure un mazu brīdi domas un jūtas tiktu veltītas tiem, kuru nopelnus mūžam nedrīkst aizmirst. Bet kā ir ar Brīvības pieminekļa sveicināšanu?

[6. lpp.] Devīto dziesmu svētku laikā, kad no visām Latvijas malām Rīgā bija sabraukuši tūkstošu tūkstoši, Brīvības piemineklim garām plūda neskaitamas ļaužu straumes. Ilgāku laiku pieminekļa tuvumā stāvot un vērojot ļaudis, kas steigā trauca gan uz vienu, gan otru pusi, atklājās, ka tikai retais starp daudzajiem godinājumam sveica nepārspējama mākslas ģenija veidotā brīvības simbolā ietvertos tautas cildinājuma cienīgos. Apbrīnotāju netrūka. Daudzi gan iztālēm, gan tuvumā no visām pusēm pētīja un skatīja grandiozo pieminekli. Tikai maz, pavisam maz bija to, kas izprata, ka ne tikai apbrīnošanai, bet jo vairāk goddevības un pateicības jūtu modināšanai un pašaizliedzīgas tēvzemes mīlestības aizdegšanai katram vienam pretim māj piemineklī kaltie tautas vēsturisko gaitu virzītāji.

Rodas jautājums: kādēļ par brīvu, neliekuļotu un nepiespiestu paradumu [7. lpp.] nav kļuvis ierosinājums sveicināt Brīvības pieminekli? Vai tēvzemes un tautas brīvības idejas un šo ideju piepildīšanas labā vestās cīņas un nestie upuri tiek niecīgi vērtēti? Neapšaubāmi, lielākā daļa no tiem, kas Brīvības piemineklim vienaldzīgi paiet garām, ar visu sirds dedzību aizstāvētu šīs tautai svētās idejas, ja tās kāds nopaļātu. Sirds dziļumos vai katrs latvietis ir ieslēdzis karstu mīlestību pret visiem, kas palīdzēja tautas ilgu lolojumam pārvērsties necerēti košā īstenībā [?]. Pateicības un atzinības jūtas apvij drošsirdīgo varoņu pulku un tautas krāšņāko ziedu, kas uz tēvijas ziedokļa upurēts brīvības cīņu laikā. Vienīgi jūtu un iekšējo pārdzīvojumu ārējā izpaušanā latvietis ir visai atturīgs un šī atturība daudzkārt šķiet pārvēršas vēsumā un vienaldzībā. Pret ārišķībām vispār latvietis izturas noraidoši, ar ko, laikam, arī izskaidrojams tas, ka patiesi teicamais un dziļais [8. lpp.] Brīvības pieminekļa sveicināšas [sic] ierosinājums līdz šim vēl nav atradis plašu atsauksmi tautā. Šai atsauksmei jānāk. Tā nedrīkst izpalikt. Atturīgajam un

grūti iekustinamam latvietim jāsāk savas patriotiskās jūtas ar sajūsmu arī uz āru izpaust. Jāmācas mūsu varoņus ne tikai klusi savās sirdīs godināt, bet jo vairāk atklāti viņiem slavu teikt, sveicinot viņu varonības daudzināšanai celtos pieminekļus.

Miera laikā varoņu un varonības cildināšana ir viens no spēcīgākiem patriotisma balstiem. Lielā mērā tas, kā mēs izturamies pret tiem, kas mums deva valsti, kurā brīvi var veidoties latviska kultūra, rāda, cik lieli patrioti mēs esam.

Patriotiskās jūtas labi padodas audzināšanas iespaidiem, tādēļ visi tie robi un trūkumi, kas vērojami tēvzemes mīlestības aplokā, labojami audzināšanas iestādēs — skolās. Patriotisma **[9. lpp.]** kopšana ir skolas galvenais uzdevums. Kā šo uzdevumu skola lai pilda?

Patriotisms skolā kopjams dažādos veidos. Pirmkārt, jau pati mācamā viela jāizmanto un jāizklāsta tā, kā tēvzemes mīlestība tiek vienmēr stiprināta un padziļināta. Šai prasībai pielāgojami visi mācības priekšmeti, bet jo sevišķi tautas valoda, vēsture un literatūra, dzimtenes mācība un ģeografija. Valsts svētku dienas vienmēr atzīmējamas ar svinīgiem aktiem, kuros redzamākām runas dāvanām apveltītiem skolotājiem jārunā par kādu tēvzemi, viņas varoņus un lielos vīrus cildinošu tematu, kas aizrautu un suģestētu klausītājus. Arī skolas svētkos un svinībās, kam tikai vietējs raksturs, nedrīkst aizmirst tautas lielos ideālus. Skolas ikdienas gaitu izcilākos mirkļos, kā, piemēram, rīta svētbrīdī kopjama un stiprinama tēvzemes mīlestība, padziļinamas kopības jūtas un **[10. lpp.]** vienības apziņa un nopietni atgādinama lielā atbildība, kas katram audzeknim jānes visas tautas priekšā, savu šķietami sīko skolas darbiņu un pienākumu veikšanā. Arī mazi darbi, labi izpildīti, ceļ un vairo tautas godu. Katrā izdevīgā gadijumā izmantojami visi iedvesmošanas līdzekļi, lai veicinātu pieķeršanos savai tautai, tēvzemei un valstij.

Šai apcerējumā gribu pievērsties kādam iedvesmošanas līdzeklim, kāds, varbūt, vēl nevienā skolā netiek izmantots.

Vajadzētu ieviesties parašai izcilākos notikumus tautas un valsts dzīvē skolā atzīmēt ar kādām redzamām zīmēm, pieminekļiem, kas vēsturisko atgadijumu uzskatami paustu vēlākām paaudzēm, kas tai pašā skolā nāks mācīties pēc gadu desmitiem un simtiem. Tā, piemēram, 15. maija pārvērtībām, kas deva jaunu pagriezienu tautiskai **[11. lpp.]** un valstiskai dzīvei mūsu zemē, būtu bijis pie skolas iekārtojams kaut kas, kas atgādinātu Latvijas atdzimšanu un reizē iedvesmotu atjaunotās Latvijas veidotāja idejām.

Zīmīga un vēsturiska ir diena, kad Latvijas valsts nodibinātājs kļuva par visaugstāko valsts dzīves vadītāju un tautas likteņu noteicēju, ieņemot valsts Prezidenta posteni. Arī šās dienas atzīmēšanai būtu bijis jāatstāj kāda paliekama piemiņas zīme skolā.

Pieminekļi var būt dažādi. To veidošana, iekārtošana vai uzstādīšana izvedama ar skolotāju atbalstu un piepalīdzību pašiem skolēniem. Protams, ja līdzekļi atļauj, šai darbā var arī iesaistīt speciālistu, bet jāraugas uz to, lai skolēniem sava darba daļa paliktu. Tam svarīga nozīme. Darbs, kas būs atstājis paliekamas pēdas skolā, nevien mācību gados, bet arī vēlākos [12. lpp.] laikos stiprām saitēm piesaistīs skolai savus audzēkņus.

Šogad Latvija svin valsts pastāvēšanas divdesmit gadu jubileju. Šī jubileja iekrīt laikmetā, kad Eiropas sirdī kara demons žvadzina ieročus. Var pienākt diena, kad kādam nelūgtam tuvākam vai tālākam svešniekam iegribas paņemt mūsu zemi un dārgi pirkto brīvību. Lai katra sveša vara atdurtos pret nesalaužamu pretspēku, tad līdzās valsts militārās varas stiprināšanai tautas audzinātājiem viss darbs un pūliņš pastiprinātā mērā jāveltī dedzīgu patriotisma jūtu izkopšanai. Jo lielāks būs to pulks, kam tēvzemes mīlestības priekšā nāves bailes izgaisīs, jo drošāki mūsu tēvija varēs pastāvēt pārbaudijumu nedienās. Mīlestība ir liela vara! Tēvzemes mīlestības vara ikvienā mūsu zemes dēlā un meitā jāizkopj līdz vispilnīgākam kāpinājumam. Tad nespēs mūs uzvarēt nedz [13. lpp.] ienaidnieku vīru, nedz viņu kara mašīnu skaitliskais pārākums.

Šīs neuzvaramās tēvzemes mīlestības veicināšanai skolai jāizmanto valsts pastāvēšanas divdesmit gadu jubileja. Ja līdz šim nekādām redzamām piemiņas zīmēm nav atzīmēti pagātnes lielie notikumi, tad tagad vajadzētu pie katras skolas izveidot kaut ko, kas būtu domāts kā atzinības, pateicības un godinājuma simbols Latvijas tapšanas un atdzimšanas vadoņiem un varoņiem. Šim simbolam jābūt iespaidīgam un tā veidotam un iekārtotam, ka zinamos valsts svētkos vai izcilos atgadījumos pašas skolas dzīvē ap to varētu pulcēties visas skolas saime un kādā īpatnā efektīvā izdarībā vienoties kopīgā dievlūgšanā, varoņu godināšanā un tēvzemes uzticības zvērestā.

Kāds varētu būt šis piemineklis? Protams, izdomu dažādība šeit ļoti liela. Katrā skolā var izveidoties kaut [14. lpp.] kas pavisam īpatnējs. Pieminekli lieliskāku un iespaidīgāku iekārtos tā skola, kas varēs vairāk līdzekļu šai vajadzībai sagādāt. Tomēr, neskatoties uz ļoti trūcīgiem naudas līdzekļiem, ar labu gribu iespējams izveidot visai iespaidīgu pieminekli.

Jāizraugas laukums līdzās skolai izdevīgākā reprezentatīvā vietā. Jo laukums lielāks, jo lielāka iespēja pieminekli izveidot lieliskāku. Laukuma viena daļa apdēstama ar bērza kociņiem. Bērzu birze dēvējama par maija birzi, ar to sevišķi atgādinot maija notikumus Latvijas valsts vēsturē. Bērzu lapu zaļums viskošāks un gaišu cerību izstarojošs ir taisni maija mēnesī. Maija pārvērtības latvju tautas dzīvē arī ir tādas, kas vērš spožus cerības skatus tautas nākotnē. Jo tālāk mēs attālinamies no vēsturiskās maija dienas, jo vairāk mēs redzam visā krašņumā uzplaukstam senos cerības ziedus,

un jo [15. lpp.] vairāk raisas jaunu un pilnīgāku cerības pumpuru, kam ziedu daiļumu un augļu bagātību nest nākotnē.

Augsti un cēli ir mūsu Tautas Vadoņa ar pravieša tālredzību paustie ideāli, kuru sasniegšanā centību un neatlaidību vienmēr modru uzturēs gaiša cerības zvaigzne, kuras mirdzumu skolēnu sirdīs vienmēr spožu turēt atgādinās maija birze.

Līdzās maija birzei laukuma pārējā daļa apdēstama ozola kociņiem. Ozolu dēstījumu daļa nosaucama par varoņu birstalu, tautas brīvības izkarotāju piemiņai. Ozols ir vīrestības un varonības simbols. Ozols par spīti vētrām un negaisiem, kas bieži ap to plosas, paliek gadu simteņus stāvot savā vietā, kamēr citi koki ap viņu vēja lausti guļ zemē un trūd. Līdzīgi ozoliem vīri, kuru dvēseles saknes bija dziļi ievijušās tēvijas zemē, izgāja cīņā ar pārspēku, lai atkarotu svešniekiem tēvzemi. [16. lpp.] Jebšu ienaidnieku saceltā kara vētra bija briesmīgāka par vispostošo viesuli, tomēr tautas varoņu ozolu tā nespēja gāzt, bet notika gan tā, ka ienaidnieki kā satrūdējuši koki viens pēc otra krita gar zemi pie uzvarošā ozola kājām, lai nekad vairs nemēģinātu celties. Slava varoņiem!

Gadsimtiem cauri skolas varoņu birstala audžu audzēm paudīs neaizmirstamo varoņu slavu un vienmēr drosmes un pašaizliedzības pilnu uzturēs varoņgaru tautas jaunās audzes sirdīs. Lai varoņu birstala gūtu vairāk mītiska iedvesmes spēka, tad būtu labi, ja ozolu dēstus iegūtu no Latvijas atbrīvošanas cīņu laukiem, kur jaunie kociņi savas saknes laiduši varoņu asinīm slacītā zemē, tā kļūstot par svētiem uzupurējošās tēvzemes mīlestības simboliem. Katru birstalas koku var dēstīt kādas zinamas karaspēka vienības un atsevišķa kara vadoņa piemiņai.

[17. lpp.] Dzimtā novada atbrīvošanas cīņās kritušiem varoņiem arī jāiedēsta katram pa piemiņas ozolam. Pēdējie, ja iespējams, ņemami no viņu dzimto māju zemes vai arī no kaujas laukiem, kur viņi cīņā krituši.

Pašā pirmā acu mirklī šāda ozolu dēstu sameklēšana liekas visai grūti izvedama, jo prasītu ļoti daudz līdzekļu. Bet to varētu panākt arī ar ļoti maziem izdevumiem, ja skolas ozolu dēstiem apmainītos. Latvijas atbrīvošanas cīņu lauki sastopami visos mūsu tēvijas novados, tādēļ netrūkstot labai gribai, apmainīšanās ceļā lielākā daļa skolu iegūtu bagātīgu krājumu kaujas laukos augušo ozolu dēstu.

Protams, dažā labā agrāko cīņu vietā ozolu dēstus neatradīs. No tādas vietas var atgādāt priedes dēstu, kas izmeklētā vietā iedēstīts nebūt netraucēs varoņu birstalas vienveidības daiļumu [18. lpp.] un neizjauks simbolisko varonības cildinošo domu.

Priede ir koks, kas, saknes dziļi laidis pat visvājākā dzimtenes zemē, ar neatlaidīgu spītību turas pretim vētrām un negaisiem, nekad neļaujoties liekties. Ja vētras pārspēks ir neizturams, tad priede labāk lūzt, ar saknēm joprojām cieši turēdamās dzimtenes

zemē. Arī daudzu varoņu gaitas cīņā un izturībā līdzīgas vēja lauztai priedei. Nedz gods, nedz slava, nedz bagātība, nedz citi vilinājumi viņu uzticību tēvzemei nelaupīja. Labāk viņi savu dzīvību atdeva un nelaikā sajaucās ar dzimtenes zemi nekā pārgāja ienaidnieku pusē.

Varoņu birstalas vidū vai arī noslēdzošā daļā uzstādams kāds piemineklis, kas izteiksmīgi paustu tēvzemes mīlestības ideju: domas un darbus Latvijai, sajūsmu un sirds dedzību Latvijai, ja vajadzīgs, dzīvību Latvijai! Šķiet, ka [19. lpp.] vislabāk šo ideju sludina ziedoklis. Tēvzeme ir kā svēts ziedoklis, uz kura tēvzemes meitām un dēliem jāziedo dzīve un darbi. Pastāvīgu ziedošanos tēvijas labā redzamā veidā skolas audzēkņiem pastāvīgi atgādinātu ziedoklis varoņu birstalā. Svinīgos gadījumos, kad ap ziedokli sapulcējas skolas saime, ziedoklī aizdedzama uguns.

Ziedokli iespējams izveidot lēti un viegli vienīgi skolas spēkiem. No cementa ķieģeļiem celts ziedoklis izskatīsies glīts un būs izturīgs. Var rīkoties arī tā, ka ziedokli ceļ no Latvijas atbrīvošanos [sic] cīņu tuvākā kauju laukā salasītiem akmeņiem. Akmeņi salasami kādā vēsturiskas ekskursijas izgājienā vai izbraucienā. No akmeņiem, kas kauju vietās neievēroti mētājas apkārt, skolas varoņu birstalā celtais ziedoklis būs visai iespaidīgs un slēps sevī mītiskā plīvurā tītu lielu iedvesmes spēku.

[20. lpp.] Ziedokļa tuvumā dēstami trīs atsevišķi ozoli, no kuriem vienam jābūt Valsts un Ministru Prezidenta ģeniālā Tautas Vadoņa Dr. Kārļa Ulmaņa ozolam, otram jābūt Uzvarošās Armijas Virspavēlnieka, Baltā Ģenerāļa Jāņa Baloža ozolam un trešajam jābūt pirmā Latvijas bruņoto spēku komandiera Lielā Pulkveža Oskara Kalpaka ozolam. Šo pieminēto tautas lielāko dēlu trijotnē vispilnīgākā mērā ir iemiesojušās īpašības, pateicoties kurām latvju tauta iemantoja brīvību un neatkarību, un ar kurām apveltīta tauta visās cīņās izturēs un kāps vienmēr augstāk un augstāk savā attīstības ceļā un godam veiks paša Mūžīgā uzlikto sūtību cilvēcē.

Lai atminam ar, [sic] kādu nesalaužamu ticības spēku Tautas Vadonis cīnījās par savas tautas tiesībām tad, kad visapkārt bangoja lielākā neticības jūra. Lai atminam, ar kādu nesatricinamu paļāvību un ticību Viņš raudzījās nākotnē, [21. lpp.] kad likās, ka Viņa dibinātā latvju valsts tiks drupās sadragāta un noslaucīta no zemes virsus. Lai atminam, ar kādu pārliecinošu ticību Viņš tautai sludināja pravietisko mācību par vienību un vienprātību tad, kad šķelšanās un savstarpēja apskarošanās [sic] draudēja bezdibenā nogrūzt Latvijas valsti. Lai iegaumējam kādu krašņu vainagojumu nes Lielā vīra lielā ticība.

Baltā Ģenerāļa rīcība tautas drūmās likteņstundās gaiši liecina, ka cerība nepamet kaunā. Lai vērojam, cik gaiša un šķīsta bija viņa cerība taisnās lietas uzvarai vistumšākā brīdī, kad Viņš īsi un noteikti noraidīja šķietamo latviešu draugu piedāvājumu uzņemties

kara direktorijas vadību pēc Pagaidu valdības gāšanas. Žilbinošās slavas un bagātības kārdinātājiem kauna pilnām acīm vajadzēja atkāpties no vīra, kas cerības enkuru bija izmetis savā tautā.

Kādu dziļu tēvzemes mīlestību pauž [22. lpp.] latviešu bruņoto spēku pirmā komandiera sirds! Pasaules kara cīņu cīņas izcīnījis, Lielais Pulkvedis nepakar vis vadzī uzslavai gūto zelta zobenu, bet, neapslāpējamas mīlestības dzīts, steidzas iestāties tēvijas sargu pirmajās rindās. Nebēdādams dzīvības Viņš saviem karavīriem priekšgalā dodas pat visniknākā cīņā, kā lavīnu raudams sev līdzi varoņu rotas, no kurām bēg ienaidnieku pulki. Nežēlīgas lodes ķerts, Pulkvedis krīt un, asinīm slacīdams zemi, viņš beidzamos sirds pukstus vēl veltī savai karsti mīlētai tēvijai.

Savai tautai un tēvu zemei jāpieķeras ar reliģiskas aizgrābtības pilnu ticību, cerību un mīlestību, tad laikmetos, kad debesu saules svētības līst pār laukiem un cilvēku sirdīm, ikviens ar dedzību un neatlaidību vairotu mūžīgās Latvijas slavu, un kad visdraudošākie negaisa mākoņi kādreiz uzmāktos pie mūsu zemes debesīm, tad mazdūšīga un gļēvuļa nebūtu neviena, [sic]

[23. lpp.] Ticībai savas tautas augstākām likteņgaitām jātop tik lielai un stiprai, ka nekādas varas to nespēj apšaubīt. Cerībai, ka tautas nākotnes paredzētāju lielie pravietojumi piepildīsies, jāaizdegas tik spoži, kā melnākie mākoņi to nespēj aptumšot. Mīlestībai pret savu tautu un viņas radītām un radamām vērtībām jākļūst tik dziļai, ka cilvēks visu sevi ziedo, ja nepieciešamība prasa pat dzīvību, tautas mūžības mērķu sasniegšanai un ideālu piepildīšanai. Šīs ticības stipruma, šīs cerības spožuma šīs mīlestības dziļuma vairošanu audzēkņu sirdīs lielā mērā veicinās ozolu trijotne ap ziedokli varoņu birstalā.

Tautas Vadoņa, Baltā Ģenerāļa un Lielā Pulkveža ozoliņi sameklējami viņu dzimtenes novados. Ja izrādītos, ka attiecīgos novados nav iespējams sadabūt vajadzīgos ozolu dēstus, tad vajadzētu pa riekšavai zemes atvest no šo lielo vīru dzimtenes, lai tad viņu [24. lpp.] dzimtenes zemē sakņotos simboliskie ozoli. Lielā Pulkveža ozola saknēm bez tam vēl būtu piedodama zeme, kas ņemta no Airītem, kur Viņš krita.

Doma par ozolu dēstu sameklēšanu un zemes sadabūšanu vēsturiskajās vietās sākumā, varbūt, izliekas bērnišķīga un teatrāla. Bet ja ieskatas dziļāk lietas būtībā, tad pirmāk dzimušie aizspriedumi zūd, jo šādai rīcībai ir nopietni vērā liekami pamatojumi. Pirmkārt, jāzin, ka varoņu birstalas un ziedokļa ozoliņus dēstīs skolas jaunatne, ko aizrauj un saista viss neparastais un īpatnējais, otrkārt, no kauju laukiem vai lielo vadoņu dzimšanas vietām atvestie vai atsūtītie ozoli būs kā māģiska saite starp skolu un vēsturiskajām vietām, treškārt, simboliskā vadoņu un varoņu ievešana skolā dien no

dienas neuzkrītošā kārtā jaunatnes sirdis kristīs ar varoņgara ugunīm un, ceturtkārt, iestādijums, ko jau pašā sākumā [25. lpp.] apvīs nostāsti, pēc gadu desmitiem un simtiem kļūs par bagātīgu varonības teiksmju avotu un godbijības apdvestu svētvietu, pie kuras noslēpumainām dzelmēm audžu audzēs jaunatne smelsies neizsīkstošu tēvzemes mīlestību.

Ziedokļa tuvumā uzstādams karoga masts. Karogs ir tautas vienības simbols un goda un lepnuma zīme, tādēļ karogs nedrīkst trūkt tai vietā, kas dibināta godinot tos vīrus, kas Latvijas karogu augstu pacēla un visai pasaulei parādija, ka aiz šī karoga vienotās rindās soļo gadsimtiem mākta un pazemota tauta, kas klusībā krājusi un kopojusi spēkus savai augšām celšanās dienai, lai tad pilna jaunradoša gara un neatlaidīgas gribas stātos kultūras talkā blakus lielām un sen pazīstamām tautām.

Latvijas sarkanbaltsarkanā karoga ēnā turoties latvju varoņu pulki, kuros netrūka [26. lpp.] pat zēnu un sirmgalvju, cīņās ar daudz stiprākiem ienaidniekiem guva uzvaru pēc uzvaras, līdz kamēr mūsu sentēvu robežas bija atkarotas un Latvijas kalnā varēja brīvi pacelties un lepni plīvot no pagātnes tumsas iznestais svešnieku nicinātais latviešu karogs.

Šī latviešu sensenā sarkanbaltsarkanā karoga svētībām jāplūst pār skolas jaunatni un jāiedvesmo cēliem darbiem priekš tautas un tēvijas ne tikai tajās dienās, kad visi nami karogiem greznoti, bet dien dienā, kamēr vien norit skolas mācības. Ik rītus karoga pacelšana mastā izdarama pēc īpaša ceremoniāla, kurā jāpiedalas visiem skolas audzēkņiem. Tāpat svinīgi karogs jānolaiž pēc mācību beigām. Parastai karoga pacelšanas un nolaišanas ceremonijai jābūt vienkāršākai, bet tomēr tādai, kas prasa zinamu disciplinētu stāju un goddevības apliecinājumu [27. lpp.] karogam un varoņu birstalā simbolizētām idejām no visiem skolas draudzes dalībniekiem.

Valsts svētkos un svinīgos gadijumos karoga pacelšanu un nolaišanu jāizved pēc sevišķa ceremoniāla, kas bagātāks izdarībām. Jautājums par to, kādas vienas un otras karoga pacelšanas un nolaišanas ceremonijas skolā varētu izveidot, tiks apskatīts citā darbā. Šeit vēl piemetinams: ja skolā tiks radīti simboli ar dziļu nacionalu un valstisku nozīmi, un ja pret šiem simboliem audzēkņu sirdīs tiks izkopta goddevīgā cieņa, tad par asinīs iegājušu paradumu un nepieciešamību kļūs godbijīga sveiciena došana Brīvības piemineklim un citiem nācijas lieliem simboliem.

Redzējām, ka Latvijas valsts divdesmit gadus garo pastāvēšanu skolā var atzīmēt ar gadu simteņiem paliekamu pieminekli, kas audžu audzēm [28. lpp., nenumurēta] atgādinātu Latvijas tapšanas varoņlaiku un karstas tēvzemes mīlestības ugunis mestu jaunatnes sirdīs. Pienācis beidzamais laiks bijušiem varoņiem ik skolā celt pieminekli, kura paēnā augtu nākošie varoņi!

## [Pēdējā lapa] Ed. Jansona agrāk iznākušie darbi:

1. Aizrādijumi audzinātājiem.

„Ed. Jansons savos „Aizrādijumos audzinātājiem“ grib nākt palīgā bērnu audzinātājiem ar padomiem un paskaidrojumiem, ar norādijumiem un brīdinājumiem. Skaidrā doma, gludā valoda un plānveidīgā uzbūve dara šo darbu noderīgu plašākiem lasītāju slāņiem.

Grāmata „Aizrādijumi audzinātājiem“ var noderēt kā rokas vadonis paidagoģijā arī zemāko institūta klasu audzēkņiem.“ Daugavpils valsts skolotāju institūta direktora V. Seils **[sic]** atsauksme. Maksā Ls 0.70

2. Autodidaktiskais materiāls ģeografijā.

Šai darbā aprakstīta autora izstrādāta īpatnēja metode statistiskās vielas apstrādāšanai skolās ģeografijas stundās, izmantojot jaunus mācības līdzekļus — sastādamo kartogrammu, pārbīdamo diagrammu, diagrammu līnijālu, statistikas tabulas un kontūrlapas. Jaunā metode balstas uz **[teksts turpinās; tālākā daļa nav nofotografēta]**